

ARGIRANTZ

San Antontxu oiñez etorri ta zaldi gaiñean joan zan. Ordurako eguna asko luzatzen asita egoan. Izan bere, argizaleak argia nai. Ikasle onak jakituriaren argitasuna billatzen dau bizitzan.

Gizonaren jokabide guztiak bide ortatik doaz. Au berez, eskatzen dau personearen izaerak. Almen eder batzuk daukaguz, jakituriz ondo jarriak ta bizia egokitasunez aurrera joango ba-da, argiz edertu bear da, bizia geroago ta ederragoa izan dedin.

Gaur, gu billa gabiltzean argia eguzkia da, ta aren inguruan, bira biraka, dabil lur illuna. Eguzkia gure bizitzarako argi, osasun ta ogia da. Gizon bat ardu bage, ai, iltera doa... abestu eban euskaldunak... Ta gizadia ta izadia argirik bage, basamortura iltera doaz.

Ori dala-ta, neguak etorri bear dau, izadiak atsedena artu dagian. Gizonak lo egin bear dau gabaz, nekeak arindu, indarrak barritu ta biziari bere zentzuna emonez frutu ongarriak atera erazoteko, bai izadi nai gizadiarentzat.

Udabarrirantz goazen aldi onetan, sarats negartiak eta mimosak asten dira, lenen, loratzen. Onek, benetan dira landara argi zaleak ta eguna argitzen asi barri dagon artean, euren poza ta abegi ona lorea emonaz agertzen

dabe. Argia ba-doa indartzen ta eguna luzatzen ta mendi, zelai ta baratzak geroago ta orlegiago egiten doaz.

Emen ez da geratzen argiaren indarra. Eguzkia sua da ta ori-gaitik iñor ezin daiteke arengana urreratu, baiña urriñera, bere berotasunaren eran, frutu bizigarriak emoten ditu. Begiratu daigun udabarriko zelaira. Zugatzak erne-miñetan dagoz ta zelaiak orlegi-orlegi, alderdi guztietatik edertasuna opatzen.

Neguan naiko euri ugari ta eder egin dau ta udan munetan lora zuriak inguruak apaintzen agertuko dira, baiña lorerik ederrenak zugatzetan agertzen dira. Mertxika, sagar, madari, okaran loraz betetuko dira ta eguzkiaren berotasunpean uda-goienerrantz zenbat frutu eder emon bear ete dabe gizadiarentzat...

Ori-gaitik udabarru ta udako argiak gizadiari poza eta bizia emoten dautsez. Betor argia eguzkiagaz batean ta edertu bedi gure izadia lagun guztiak izan dagien eguneroko ogia. Betor argia, munduan lapurkeririk izan ez dedin. Betor argia, zuzentasuna nagusi izan dedin gizonen artean.

PAULIN

NASTEAN

SANTU EUSKALTZALEA: IGOKUNDEAREN MARTIN

Igokundearen Martin ,santua dogu eta santu euskalduna. Batzuk Beasain'en jaio zala diño, beste batzuk Bergara'n eta ba-dira Ibarrangelu'koa dala diñoenak be.

Ikasi daiguzan santu onen jakingarriak eta aztertu beronen euskalzaletasuna. Bere eguna zezeillaren 6a da.

...

Beronen abizena ez dakigu Loinaz ala Agirre ala bes-teren bat izan zan beronen edestilariak diñoenez, baiña oneik ez diño jakingarri pozgarri bat, gaur emen agertuko doguna.

Frantziskotar euskalduna dan santu onek euskeraz idatzi ebazan eskutitz batzuk, martiritza izan baiño len-txuago. Bera ikertzera joan ziran espetxean egoala Osaka'ra eta onei egin eutsezan eskutitzak euskeraz, iñok arrapatzen ba'ebazan ulertu-eziñak izan eitezan.

Nondik jakin dodan ori? Ba, errez, Archivo Iberoamericano aldizkarian, XLVI-julio-1921: Ostera egin eban batek idazten dau. Itxas-ontzia urperatu-ondoren Osaka'ra joan zan eta an ikertu eban Igokundearen Martin eta beroneguz igaro eben gabon-gaba, santuaren azkenengoa 1596n.urtean.

Agiri orrek, erdi-inguruan, dakar ain arrigarri jakun albiste au: Landetxo jeneralaren lagunak euskerazko eskutitzak artu ebazala, Igokundearen Martin'ek idatzita.

Gabon-gaba igaroteko eldu ziranean 1596n.urtean, abenduaren 22n.egunean gabeko 9'retan, ondo errukarri eta erdi-itota.

"Eldu giñanean, -diño kontatzailleak-eskatzera eroan ginduezan guztiok eta an sua egin eben gu berotzeko eta ondo etorri jakun. Eta berotzen gengoala erriko jauntxu baten etxezaiña etorri jakun eta frantziskotarrak espetxean egozala esan euskun, kurutzean ilteko... Eleizara joan giñan autortu eta jaunartzeko (Gabon-Gabea)... Eta aurkitu gendun Agirre'tar Martin, 12 gizonek zaintzen ebela... Pozik artu ginduzan aita onek, eta ain errukarri gengoalako, billosik, eta oiñutzik negar egiten eban, neguko otzik gogorrenak ziran-eta... Gaba eta urrengo eguna igaro genduzan beragaz berbetan eta negarrez. Gabon Gabea autortu eta jaunartu egin gendun... eta eroan ebezan... 100 leguara.

"ETA GERO ERABAGI ZAN EUSKERAZ ESKUTITZ BAT EGITEA AITA MARTIN'ENTZAT ORRELAN IÑOK ARTU ETA IRAKURRI EZ DAGIAN, LEN BE IÑOZ JAZO ZAN LEZ.ETA ERANTZUNA BE EUSKERAZ IDATZIA ARTU GENDUN ETA BESTE ESKUTITZ BATZUK BE EGIN GENDUZAN EUSKERAZ, ALKARRARI ALBISTE ASKO EMOTEKO"

Zori txarrez ez daukagu eskutitz orreïn zatitxu bat be. Ortik aterako gendun, beste gauza askoren artean, gure Martin santua nongoa zan. Baiña orain artean ez da ezer agertu. Bear ba'da agertuko dira eta pozik artuko doguz.

Olazar'tar Martin'ek